

Европа в търсене на високи постижения в областта на цифровата трансформация и създаване атмосфера на доверие

Въведение

Цифровите технологии присъстват все повече във всяка част от живота ни и затова е необходимо да се радват на доверието ни. Внедряването им би било невъзможно без такова доверие. Изграждането и запазването му играе в полза на Европа, която държи на своите ценности и върховенството на закона, както и на своя доказан капацитет да изгражда безопасни, надеждни и комплексни продукти и услуги в най-разнообразни области като авионавтиката, енергетиката, автомобилостроенето и медицинското оборудване.

Обемът данни, произведени в света, нараства бързо - от 33 зетабайта през 2018 г. до очакваните 175 зетабайта през 2025 г. Начинът на съхранение и обработка на данните ще се промени драстично през следващите години. Днес 80% от обработката и анализът на данни се извършва в центрове за данни и централизирани изчислителни съоръжения и 20% са в интелигентно свързани обекти, като автомобили, домакински уреди или роботи за производство и в изчислителни съоръжения, близки до потребителя.

До 2025 г. тези пропорции вероятно ще бъдат обърнати. Освен икономическите и устойчиви предимства, които представя това развитие, то отваря допълнителни възможности за предприятията да разработят инструменти за производителите на данни, за да увеличат контрола върху собствените си данни.

Данните ще прекроят начина, по който произвеждаме, консумираме и живеем. Ползите ще се усетят във всеки един аспект от нашия живот, като се започне от по-осъзнато потребление на енергия и проследяване на продукти, материали и храни, до по-здравословен живот и по-добро здравеопазване.

Голяма част от данните за бъдещето ще идват от индустриални и професионални приложения, области от обществен интерес или приложения от интернет на нещата в ежедневието, области, в които ЕС е силен. Възможностите ще възникнат и от технологични промени, с нови перспективи за европейския бизнес в различни области, сред които облачни услуги, цифрови решения за критични за безопасността приложения, а също и квантови изчисления. Тези тенденции показват, че източниците на конкурентоспособност за следващите десетилетия в икономиката на данните са определени сега, а европейските институции трябва да действат.

През следващите няколко години ЕК ще съсредоточи усилията си върху постигането на три основни цели в цифровата сфера: технология, която работи за хората; справедлива и конкурентоспособна икономика; открито, демократично и устойчиво общество.

Настоящият и бъдещият устойчив икономически растеж и обществено благосъстояние на Европа все повече ще се опират на стопанските ползи от обработката на данни. ИИ е едно от найважните приложения на основаната на данни икономика. Днес повечето данни са потребителски и се съхраняват и обработват в централизирана инфраструктура „в облак“. За сметка на това голям дял от бъдещите и далеч по-богати данни, чийто източник ще бъдат промишлеността, предприятията и публичният сектор, ще се съхраняват в различни системи, по-специално изчислителни устройства в периферията на мрежата. Това разкрива нови възможности за Европа, която има силна позиция в цифровизираните промишлени и междуфирмени приложения, но донякъде отстъпва при потребителските платформи.

Цифровото бъдеще на Европа обхваща всичко — от киберсигурността до критичните инфраструктури, от цифровото образование до уменията, от демокрацията до медиите. Цифровата Европа отразява най-доброто от Европа — тя е открита, справедлива, многообразна, демократична и уверена.

Всеки гражданин, всеки работник, всяко предприятие трябва да имат реална възможност да се възползват от предимствата на цифровизацията. Независимо дали става въпрос за шофиране, което е по-безопасно или по-малко замърсяващо благодарение на свързаните с интернет автомобили, или дори за спасяване на човешки живот, чрез използването на основани на изкуствения интелект (ИИ) медицински изображения, които дават възможност на лекарите да откриват по-рано от всякога заболяванията.

Съвременното общество генерира огромна вълна от промишлени и публични данни, които ще преобразят начина, по който се произвежда, потребява и живее. Европейските предприятия, многобройните МСП и земеделски стопанства трябва да имат достъп до тези данни и да създават стойност за европейците — в това число и чрез разработване на приложения с изкуствен интелект.

Европа разполага с всичко необходимо, за да е начело в надпреварата за големи информационни масиви и да запази своя технологичен суверенитет, лидерската си позиция в промишлеността и икономическата си конкурентоспособност в полза на европейските потребители.

ЕС като надежден цифров лидер

Ако се използват по предназначение, цифровите технологии ще са от полза за гражданите и за предприятията по много начини. През следващите пет години Комисията ще съсредоточи усилията си върху постигането на три основни цели в цифровата сфера:

- технология, която работи за хората;
- справедлива и конкурентоспособна икономика и
- открито, демократично и устойчиво общество.

Европа ще се възползва от дългогодишната си традиция в технологиите, изследванията, иновациите и изобретателността, както и от своята силна защита на правата и основните ценности.

Новите политики и рамки ще ѝ дадат възможност да разгърне авангардни цифрови технологии и да укрепи капацитета си в областта на киберсигурността.

Европа ще продължи да опазва своето отворено, демократично и устойчиво общество, а цифровите инструменти могат да бъдат в подкрепа на тези принципи.

Тя ще проправя и следва свой собствен път, за да стане икономика и общество, които са конкурентоспособни в световен мащаб, основани на ценности, приобщаващи и цифрови; същевременно тя ще продължи да бъде отворен, но основан на правила пазар и да работи в тясно сътрудничество с международните си партньори.

Европа като лидер в надеждния изкуствен интелект

Европа разполага с всичко необходимо, за да се превърне в лидер в областта на системите с изкуствен интелект (ИИ), които могат да бъдат използвани и прилагани безопасно. На разположение са отлични научноизследователски центрове, сигурни цифрови системи и солидна позиция в областта на роботиката, както и в конкурентоспособни отрасли в производството и услугите — от автомобилостроенето до енергетиката и от здравеопазването до селското стопанство.

В своята Бяла книга, Комисията определя рамка за надежден изкуствен интелект, основан на **високи постижения и доверие**. Тя има за цел, чрез партньорство между частния и публичния сектор, да мобилизира необходимия ресурс, с който да се изгради.

В случаите с висока степен на риск, като например в здравеопазването, полицейската дейност или транспорта, системите с ИИ следва да са прозрачни, проследими и с гарантиран човешки надзор. Органите следва да могат да изпитват и сертифицират използваните от алгоритмите данни по същия начин, както проверяват козметични продукти, автомобили или играчки. Необходими са

обективни данни, за да се обучават високорисковите системи да работят правилно и за да се гарантира спазването на основните права, и по-специално недискриминация. Макар че днес използването на лицево разпознаване за дистанционна биометрична идентификация е по принцип забранено и може да се прилага само в изключителни, надлежно обосновани случаи и в пропорционална степен — при наличие на предпазни мерки и въз основа на правото на ЕС или на националното право.

По отношение на по-нискорисковите приложения с ИИ Комисията предвижда режим на доброволно етикетиране, ако се прилагат по-високи стандарти.

Всички приложения с ИИ имат място на европейския пазар, стига да се съблюдават правните норми на ЕС.

Какво представлява Изкуствения Интелект?

С две думи ИИ е набор от технологии, които съчетават данни, алгоритми и изчислителна мощ. Напредъкът при изчислителните технологии и все по-големият обем от налични данни са основна причина за засиления интерес към ИИ.

В Европейската стратегия за данните се посочва, че Европа може да съчетае своите предимства в областта на технологиите и промишлеността с висококачествена цифрова инфраструктура и регулаторна рамка, основана на нейните основни ценности, и да се превърне в световен лидер при иновациите в основаната на данни икономика и нейните приложения. На тази основа тя може да разработи „екосистема“ за ИИ, която да пренесе ползите от тази нова технология в европейското общество и икономика като цяло:

- **за гражданите** — например по-добро здравеопазване, по-дълготрайни домакински уреди, по-безопасни и по-чисти транспортни системи, по-добри обществени услуги;
- **за развиването на стопанска дейност** — например продукти и услуги от ново поколение в области, в които Европа е доказала капацитета си

(машиностроене, транспорт, киберсигурност, селско стопанство, зелена и кръгова икономика, здравеопазване и отраслите с висока добавена стойност, като модата и туризма); както и

- **за услугите от обществен интерес** — например намаляване на разходите за предоставяне на услуги (в транспорта, образованието, енергетиката и управлението на отпадъците), подобряване на устойчивостта и енергийната ефективност на продуктите и осигуряване на точните инструменти за правоприлагащите органи с оглед на защитата на гражданите и подходящи гаранции за техните права и свободи.

Предвид потенциалното значително въздействие на ИИ върху нашето общество и необходимостта от **изграждане на доверие Европа е длъжна да обвърже разработките си в тази област със своите ценности и с основни човешки права като например човешкото достойнство и защитата на неприкосновеността на личния живот.**

Бялата книга представя политически варианти, които позволяват надеждно и сигурно разработване на ИИ в Европа при пълно зачитане на ценностите и правата на европейските граждани.

Основните градивни елементи на Бялата книга са:

- рамката на политиката, в която се определят мерки за съгласуване на усилията на европейско, национално и регионално равнище. Тя има за цел, чрез партньорство между частния и публичния сектор, да мобилизира необходимия ресурс, с който да се изгради „екосистема за високи постижения“ по цялата верига за създаване на стойност, като се започне от научните изследвания и иновациите, и да се създадат правилните стимули за ускореното внедряване на решения, основани на ИИ, включително в малките и средните предприятия (МСП);
- основните елементи на една бъдеща регулаторна рамка за ИИ в Европа, която ще създаде уникална „екосистема на доверие“. За тази цел тя трябва да гарантира спазването на правилата на ЕС, включително тези за защита на

основните права и правата на потребителите, особено спрямо системите с ИИ, които работят в ЕС и представляват висок риск. Изграждането на екосистема на доверие е само по себе си политическа цел, която следва да разсее притесненията на гражданите да използват приложения с ИИ и да осигури на предприятията и обществените организации необходимата правна сигурност за иновации, използващи ИИ. Комисията твърдо подкрепя антропоцентричния подход, основан на Съобщението относно изграждането на доверие в ориентирания към човека ИИ и ще отчете отзивите от пилотната фаза на етичните насоки, изготвени от експертната група на високо равнище по въпросите на ИИ.

Двете страни на изкуствения интелект: възможности и рискове

Предвид потенциала на технологиите с ИИ Европейският съюз насърчава тяхното разработване и внедряване. По линия на програмите „Цифрова Европа“ и „Хоризонт Европа“ Комисията планира да инвестира 1 милиард евро годишно в ИИ и да привлече допълнителни инвестиции от частния сектор и държавите членки, така че в рамките на настоящото десетилетие общите инвестиции да достигнат 20 милиарда евро годишно.

Укрепването на потенциала на Европа в областта на ИИ е ключов елемент от пошироката стратегия за приспособяването ѝ към цифровата ера и превръщането на следващите 10 години в цифрово десетилетие, както е посочено в „Цифровия компас“ . В частност насърчаването на иновациите, основаващи се на ИИ, е тясно свързано с прилагането на европейската стратегия за данните, включително на неотдавнашното предложение за Акт за управление на данните, тъй като технологиите с ИИ може да се развиват успешно само с безпрепятствен достъп до данни. **Малките и средните предприятия и земеделските производители особено силно ще се нуждаят от недискриминационен достъп до данни, което ще позволи широкото внедряване на ИИ в икономиката на ЕС.** Предложената регулаторна рамка относно ИИ също така ще се използва наред с приложимото законодателство в областта на безопасността на продуктите, и по-специално с

преразглежданата Директива относно машините, която разглежда, наред с другото, рисковете, които поставят новите технологии пред безопасността, включително рисковете, произтичащи от взаимодействието на хора и роботи, киберрисковете с последици за безопасността и автономните машини.

ИИ и други цифрови технологии могат да допринесат за постигане на устойчиво възстановяване след пандемията от COVID-19 поради потенциала им да увеличават производителността във всички стопански отрасли, да създават нови пазари и да разкриват огромни възможности за икономически растеж в Европа.

Технологиите с ИИ спомагат за оптимизиране на промишлените процеси, правят ги по-устойчиви, ефективни и екологосъобразни и дават възможност за разработване на иновативни решения за машинно самообучение и операции в реално време — от диагностична поддръжка до сътруднически работи, от цифрови близнаци до разширена реалност. Очаква се новите бизнес възможности и засилената икономическа динамика да доведат до създаването на нови възможности за заетост и да надхвърлят потенциалните загуби на работни места. ИИ може да допринесе за подобряване на възможностите за самостоятелен живот на хората с увреждания и възрастните хора, посредством технологични решения в тяхна помощ и подкрепа. Освен това ИИ има потенциала да играе важна роля при информирането на гражданите и насърчаването на инициативи за привличане на участието им.

Повишеният капацитет в областта на ИИ ще спомогне за по-голяма устойчивост на бъдещи сътресения, тъй като европейските дружества ще бъдат достатъчно компетентни, за да намерят бързо решения с ИИ за новите предизвикателства. Освен това технологиите с ИИ може значително да допринесат за постигането на целите на Европейския зелен пакт, помагайки на промишлеността, дружествата, публичните органи и гражданите да избират устойчивото развитие чрез интегриране на възобновяемите източници на енергия в енергийната система посредством по-интелигентно управление на енергийните мрежи или чрез намаляване на емисиите на парникови газове

посредством интелигентна мобилност, оптимално използване на ресурсите, прецизно земеделие и др.

ИИ може значително да допринесе за постигането и на целите на Стратегията на ЕС за Съюза на сигурност. Тази технология може да бъде стратегически инструмент за противодействие на настоящите заплахи и за предвиждане на бъдещи възможности и рискове — включително на хибридни заплахи. ИИ може да помогне в борбата с престъпността и тероризма и да позволи на правоприлагащите органи да се движат в крак с бързо развиващите се технологии, използвани от престъпниците, и да следят техните трансгранични дейности.

Същевременно използването на ИИ носи и **рискове**, които не бива да се пренебрегват. Някои характеристики на ИИ, като например непрозрачността на много алгоритми, която затруднява разследването на причинно-следствените връзки, създават специфични и потенциално високи рискове за безопасността и основните права, които не могат да бъдат преодолени със съществуващото законодателство или с оглед на които прилагането на съществуващото законодателство се превръща в предизвикателство. Освен това лошото обучение на системите с ИИ и недоброто им проектиране могат да доведат до значителни грешки в ущърб на неприкосновеността на личния живот и принципа на недискриминация. **Роботите и интелигентните системи на основата на ИИ трябва да бъдат разработвани и проектирани така, че да отговарят на същите високи стандарти за безопасност и защита на основните права, които европейското законодателство прилага спрямо традиционните технологии.**

В отговор на предизвикателствата, които поставя ИИ, Европейският парламент и Европейският съвет многократно са призовавали за законодателни действия с цел гладкото функциониране на вътрешния пазар за системите с ИИ и подобаващо отчитане както ползите, така и на рисковете във връзка с ИИ по начин, който да устои на изпитанието на времето. **Предложението на Комисията за регулаторна рамка относно ИИ е ключов момент от усилията за защита на безопасността и**

основните права, а оттам и за спечелване на доверието за разработването и внедряването на ИИ.

Координираният план и предложението за регулаторна рамка са част от усилията на Европейския съюз да участва активно в международни и многостранни форуми в областта на цифровите технологии и да бъде световен лидер в популяризирането на надеждния ИИ, както и за това да се осигури съгласуваност между външните действия на ЕС и неговите вътрешни политики.

На световната сцена ИИ се превърна в област от стратегическо значение, в която се пресичат геополитиката, търговските интереси и проблемите на сигурността.

Държавите избират да използват ИИ като средство за технически напредък, поради потенциала на технологията и ползите, които тя носи. Законотворчеството в областта на ИИ е в начален етап и залогът е голям:

- ЕС трябва да проправи пътя за разработване на нови амбициозни норми в световен мащаб, на международни инициативи за стандартизация в областта на ИИ и на рамки за сътрудничество, в условията на изградена на правила многостранна система и в съгласие с ценностите, които отстоява ЕС.
- ЕС възнамерява да задълбочи партньорствата, коалициите и съюзите с трети държави — особено с единомислещи партньори — както и с многостранни и регионални организации.
- ЕС също така възнамерява да се ангажира с тематично сътрудничество с други държави, но и да се противопоставя в области, където тези ценности са застрашени.

Европа като лидер в икономиката, основана на данни

Европейската стратегия за данните, придружава Бялата книга и цели да даде възможност на Европа да се превърне в най-привлекателната, сигурна и динамична

икономика в света, която разчита на данните за своята адаптивност, като ѝ осигури данните, необходими за намиране на по-добри решения и подобряване на живота на всички нейни граждани.

В стратегията се определят редица политически мерки, включително набирането на необходимите за целта частни и публични инвестиции. Въпросът за възможното въвеждане на допълнителни мерки за предотвратяване и противодействие на злоупотребата с ИИ за престъпни цели е извън обхвата на Бялата книга. Освен всичко това, се анализира отражението на ИИ, интернет на предметите и други цифрови технологии върху законодателството в областта на безопасността и отговорностите.

Количеството на данните, генерирани от предприятията и публичните органи, непрестанно расте. Следващата вълна от промишлени данни коренно ще преобрази начина, по който произвеждаме, потребяваме и живеем. По-голямата част от техния потенциал обаче все още не се използва.

Впрягането на капацитета на ЕС за инвестиции в технологии и инфраструктури от следващо поколение, както и в умения като грамотността в областта на цифровите технологии, ще укрепи технологичния суверенитет на Европа в ключови базови технологии и инфраструктури в основаната на данни икономика. **Инфраструктурите следва да подкрепят създаването на европейски масиви от данни, позволяващи разработването на надежден ИИ, тоест ИИ, основан на европейските ценности и правила.**

Европа следва да се възползва от своите силни страни и да заеме водещи позиции в „екосистемите“ и по цялата верига за създаване на стойност — от някои отрасли за производство на хардуер през софтуера до услугите. Това вече се случва в известна степен. Европа произвежда повече от една четвърт от всички промишлени и професионални работи (например в прецизното земеделие, сигурността, здравеопазването, логистиката) и играе важна роля в разработването и използването на софтуерни приложения за дружества и организации (в междуфирмени приложения като софтуера за планиране на ресурсите на

предприятията или този за проектиране и инженеринг), както и на приложения в услуга на електронното управление и „интелигентните предприятия“.

В областта на роботиката и при конкурентните промишлени екосистеми Европа се явява световен лидер. Тези предимства, заедно с все по-ефективната инфраструктура за изчислителни услуги (например високопроизводителни изчислителни технологии) и големи обеми от публични и промишлени данни, позволяват на Европа да изгради технологичен капацитет в областта на ИИ на световно равнище благодарение на отличните си изследователски центрове и нарастващия брой иновативни стартиращи предприятия. За да извлекат полза от тези силни страни посредством наличното финансиране, държавите — членки на ЕС, и Комисията ще обединят своите знания и опит, ще координират действията си и съвместно ще привлекат допълнителни ресурси. За тази цел и въз основа на сътрудничеството, което е изградила с държавите членки от 2018 г. насам, Комисията представя днес преразгледан координиран план за ИИ.

Европа отчасти дължи силната си позиция в научните изследвания на програмата на ЕС за финансиране, която се доказва при съгласуването на действията, избягването на дублиране и привличането на публични и частни инвестиции в държавите членки. През последните три години финансирането от ЕС на научни изследвания и иновации в областта на ИИ достигна 1,5 милиарда евро, което представлява увеличение с 70 % в сравнение с предходния период.

Целта на Европейската стратегия за данните е да се осигури ЕС да стане модел за подражание и лидер в общество, което благодарение на данните разполага с повече възможности за действие. Ето защо в нея се предвижда изграждането на истинско европейско пространство на данни, единен пазар за данни, за да се отключи потенциалът на неизползваните данни, като се позволи те да се движат свободно в рамките на Европейския съюз и между отраслите в полза на предприятията, научните изследователи и публичните администрации.

Гражданите, предприятията и организациите следва да разполагат с повече възможности да вземат по-добри решения благодарение на информацията, получавана от нелични данни. Тези данни следва да бъдат на разположение на всички, независимо дали става въпрос за публичния или частния сектор, за стартиращи предприятия или за гиганти.

Приетият Механизъм за възстановяване и устойчивост (МВУ) ще позволи на Европа да си поставя по-амбициозни цели и да стане пионер във внедряването на ИИ. По линия на МВУ, който ще бъде основният елемент в плана за възстановяване на Европа, ще бъдат предоставяни заеми и безвъзмездни средства в безпрецедентен размер (672,5 милиарда евро) в подкрепа на реформите и инвестициите на държавите членки през решавашите първи години от възстановяването. Най-малко 20 % от наличното финансиране ще бъдат разпределени за мерки за насърчаване на цифровизацията, тоест максимум 134 милиарда евро, за периода на изпълнение на МВУ.

Според очакванията МВУ може да се използва за стимулиране на инвестициите на държавите членки в ИИ и за разширяване на капацитета за водещи научни изследвания, иновации и изпитвания, така че ускореното разработване и използване на ИИ да допринесе за икономическото и социалното възстановяване и да подобри конкурентоспособността в дългосрочен план. Перспективите са още по-значителни, тъй като финансирането по линия на МВУ допълва това по програмите „Цифрова Европа“ и „Хоризонт Европа“, както и значителното финансиране за иновации по програмите в рамките на политиката на сближаване.

Европейският подход към надежден ИИ

Новите правила ще се прилагат пряко по еднакъв начин във всички държави членки въз основа на ориентирано към бъдещето определение за ИИ. Те следват основан на риска подход: Неприемлив риск: Системите с ИИ, които се считат за несъмнена заплаха за безопасността, поминъка и правата на хората, ще бъдат забранени. Тук

се включват системите и приложенията с ИИ, които манипулират човешкото поведение с цел заобикаляне на свободната воля на потребителите (например играчки с гласов асистент, които насърчават опасно поведение от страна на малолетни лица), и системи, които дават възможност за социален ранкинг от страна на държавното управление. Висок риск:

Системите с ИИ, идентифицирани като високорискови, включват технологиите с ИИ, използвани при: критични инфраструктури (например транспорт), които биха могли да изложат живота и здравето на гражданите на риск; образование и професионално обучение, което може да определи достъпа на лица до образование и професионално развитие (например оценяване на изпитни резултати); свързани с безопасността елементи на продуктите (например приложение с ИИ в роботизираната хирургия); заетост, управление на работници и достъп до самостоятелна заетост (например софтуер за сортиране на професионални автобиографии при наемане на работа); основни частни и публични услуги (например кредитни оценки, които лишават гражданите от възможността да получат определен кредит); правоприлагане, което може да засегне основните права на гражданите (например оценка на надеждността на доказателства); управление на миграцията, убежището и граничния контрол (например проверка на автентичността на документи за пътуване); правораздаване и демократични процеси (например прилагане на закона към конкретен набор от факти).

Високорисковите системи с ИИ ще бъдат обект на строги задължения преди те да могат да бъдат пуснати на пазара: адекватна оценка на риска и системи за неговото ограничаване; високо качество на наборите от данни, захранващи системата, с цел минимизиране на рисковете и дискриминационния резултат; поддържане на записи за дейността, за да се гарантира проследимостта на резултатите; подробна документация, предоставяща цялата необходима информация за системата и целта ѝ, за да могат органите да оценят нейното съответствие; ясна и адекватна информация за потребителя; подходящ човешки надзор с цел минимизиране на риска; висока степен на устойчивост, сигурност и точност. Всички системи за биометрична идентификация от разстояние по-специално се считат за

високорискови и като такива подлежат на строги изисквания. Използването им в реално време на публично достъпни места за целите на правоприлагането по правило е забранено. Допуснатите неголеми изключения са строго дефинирани и регулирани (например когато това е строго необходимо за издирването на изчезнало дете, за предотвратяване на конкретна и непосредствена терористична заплаха или за откриване, локализиране, идентифициране или подвеждане под съдебна отговорност на извършител или заподозрян в извършването на тежко престъпление). За подобно използване трябва да бъде получено разрешение от съдебен или друг независим орган и то да бъде съответно ограничено във времето, пространството и претърсваните бази данни. Ограничен риск, т.е. системи с ИИ със специфични задължения за прозрачност: При използването на системи с ИИ като чатботовете потребителите следва да бъдат наясно, че взаимодействат с машина, за да могат да вземат решение дали да продължат взаимодействието или да се откажат. Минимален риск:

В предложението за законодателен акт се допуска свободното използване на приложения като видеоигри с ИИ или филтри за спам. Огромната част от системите с ИИ попадат в тази категория. Предложеният регламент не регулира тази област, тъй като тези системи с ИИ крият минимален или никакъв риск за правата или безопасността на гражданите.

Що се касае до управлението, Комисията предлага националните компетентни органи за надзор на пазара да упражняват надзор при прилагането на новите правила. Създаването на Европейски съвет за изкуствения интелект ще улесни тяхното прилагане и ще стимулира разработването на стандарти за ИИ. В допълнение за ИИ, който не е високорисков, се предлагат доброволни кодекси за поведение, както и регулаторни лаборатории, които да улеснят отговорните иновации.

Като се насърчават високите постижения в областта на ИИ от лабораторията до пазара, в координирания план се представя визия за ускоряване на инвестициите в ИИ, за предприемане на действия за навременно прилагане на стратегиите в областта на ИИ и за съгласуване на политиките в областта на ИИ в целия ЕС.

Основни цели на европейската политика:

1. Създаване на благоприятни условия за разработване и внедряване на технологии с ИИ.
2. Изграждане на стратегическо лидерство в секторите с голямо въздействие.
3. Превръщане на ЕС в подходящото място за процъфтяване на ИИ.
4. Гарантиране, че технологиите с ИИ са от полза за хората.

Европейският подход за достигане на високи постижения в ИИ

Координацията между страните членки ще укрепи водещата позиция на Европа по отношение на ориентирания към човека, устойчив, сигурен, приобщаващ и надежден ИИ.

С оглед на запазване на глобалната конкурентоспособност Комисията е ангажирана с това да насърчава иновациите в разработването и използването на технологиите с ИИ във всички отрасли и държави членки. **Публикуван за първи път през 2018 г. с цел определяне на действия и инструменти за финансиране за разработването и внедряването на ИИ, Координираният план за ИИ създаде динамична среда за разработването на национални стратегии и финансирането от ЕС на публично-частни партньорства и научноизследователски и иновационни мрежи.**

В рамките на всеобхватната актуализация на Координирания план се предлагат конкретни съвместни действия за сътрудничество с цел да се гарантира съгласуваността на действията с Европейската стратегия за ИИ и Европейския зелен пакт, като същевременно се отчитат новите предизвикателства, появили се с пандемията от коронавирус.

Координираният план предлага визия за ускоряване на инвестициите в ИИ, които могат да бъдат от полза за възстановяването. Той има за цел също така да подтикне

изпълнението на националните стратегии за ИИ, да се премахне разпокъсаността и да се работи по глобалните предизвикателства. В рамките на актуализирания Координиран план ще се използва финансиране, заделено чрез програмите „Цифрова Европа“ и „Хоризонт Европа“, както и Механизмът за възстановяване и устойчивост, в който е предвидена 20-процентна цел по отношение на средствата в цифровата сфера, и програмите на кохезионната политика.

Целта е: създаване на благоприятни условия за развитието на ИИ и неговото внедряване чрез:

- обмен на идеи за политиките, споделяне на данни и инвестиции в критични изчислителни мощности;
- насърчаване на върховите постижения в областта на ИИ — „от лабораторията до пазара“ — чрез създаване на публично-частни партньорства, създаване и мобилизиране на научноизследователски, внедрителен и иновационен капацитет и предоставяне на МСП и публичните администрации на бази за провеждането на тестове и експерименти;
- гаранции, че ИИ работи за хората и е движеща сила за благото на обществото — чрез водещата позиция в разработването и внедряването на надежден ИИ, чрез стимулирането на таланта и уменията чрез подкрепа за стажове, докторантски мрежи и стипендии в на таланта и уменията чрез подкрепа за стажове, докторантски мрежи и стипендии в цифровите сфери, интегриране на надеждността в политиките за ИИ и насърчаване на европейската визия за устойчив и надежден ИИ в световен мащаб;
- създаване на стратегическа лидерска позиция в секторите и технологиите с голямо въздействие, включително околната среда, чрез фокус върху приноса на ИИ за устойчивото производство и здравето чрез разширяване на трансграничния обмен на информация, както и за публичния сектор, мобилността, вътрешните работи, земеделието и роботиката;

Като част от тези усилия Комисията планира да създаде:

- публично-частно партньорство в областта на изкуствения интелект, данните и роботиката за определяне, прилагане и разработване на обща стратегическа програма за научни изследвания, иновации и внедряване на технологиите в Европа;
- допълнителни мрежи от центрове за високи постижения в областта на ИИ за насърчаване на обмена на знания и експертен опит, развиване на сътрудничество с промишлеността и насърчаване на многообразието и приобщаването;
- съоръжения за изпитване и експериментиране на най-съвременните технологии в реални условия;
- центрове за цифрови иновации — единни места за обслужване „на едно гише“, където дружествата могат да получат експертна помощ и възможности за провеждане на изпитвания преди извършване на инвестиция;
- платформа за ИИ по заявка като централен европейски инструментариум от ресурси в областта на ИИ (напр. експертен опит, алгоритми, софтуерни рамки, инструменти за разработване), които да се използват от промишлеността и публичния сектор.

Предложение за Регламент на ЕП и на Съвета за хармонизирани правила относно изкуствения интелект и за изменение на някои законодателни актове на Съюза

Предложението за Регламент на ИИ е в отговор на изричните искания от страна на Европейския парламент (ЕП) и Европейския съвет, които многократно са призовавали за законодателни действия, с които да се гарантира един добре функциониращ вътрешен пазар за системите с изкуствен интелект („системи с ИИ“), в които и ползите, и рисковете, свързани с ИИ, са адекватно третирани на равнището на Съюза. То подкрепя целта на Съюза да бъде световен лидер в развитието на сигурен, надежден и етичен изкуствен интелект, както посочи Европейският съвет ,

и гарантира защитата на етичните принципи, както специално беше поискано от Европейския парламент .

Предложението е съгласувано с общата цифрова стратегия на Комисията в нейния принос за насърчаване на технологиите, работещи в полза на хората — един от трите основни стълба на насоката и целите на политиката, обявени в съобщението на Комисията „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“. С него се създава съгласувана, ефективна и пропорционална рамка, за да се гарантира, че ИИ се разработва по начин, който зачита правата на хората и печели доверието им, подготвя Европа за цифровата ера и превръща следващите десет години в цифрово десетилетие. Освен това насърчаването на стимулираните от ИИ иновации е тясно свързано със Законодателния акт **за управлението на данните, Директивата за отворените данни и други инициативи в рамките на стратегията на ЕС за данните, чрез които ще се създадат ползващи се с доверие механизми и услуги за повторното използване, споделянето и обединяването на данни, които са от съществено значение за разработването на използващи данни висококачествени модели на ИИ.**

С предложението също така се затвърждава значително ролята на Съюза в създаването на световни норми и стандарти и в насърчаването на надежден ИИ, който е в съответствие с ценностите и интересите на Съюза. То предоставя на Съюза стабилна основа за по-нататъшно взаимодействие с неговите външни партньори, включително трети държави, както и на международни форуми по въпроси, свързани с ИИ.

В предложението съответно се определят общи задължителни изисквания, приложими към проектирането и разработката на определени системи с ИИ, преди те да бъдат пуснати на пазара, които ще бъдат приведени по-нататък в действие чрез хармонизирани технически стандарти. В предложението се разглежда и ситуацията след пускането на пазара на системи с ИИ, като се хармонизира начинът, по който се извършват последващите проверки. Освен това, като се има предвид, че настоящото предложение съдържа някои специални правила за защита на физическите лица по отношение на обработването на лични данни, по-специално

ограничения за използването на системи с ИИ за дистанционна биометрична идентификация в реално време на обществено достъпни места за целите на правоприлагането, е целесъобразно правното основание на настоящия регламент, що се отнася до тези специфични правила, да бъде член 16 от ДФЕС.

По отношение на системите, които попадат в приложното поле на регламента са предвидени няколко групи правила:

- 1. За пускане на пазара и ползването на системи, които включват изкуствен интелект;**
- 2. Забрана на определени практики, свързани с изкуствен интелект;**
- 3. Специфични изисквания за системи с висок риск;**
- 4. Правила за прозрачност за системи, които взаимодействат с хора, или които се основават на разпознаване на емоциите, биометрично категоризиране, или които могат да се използват за създаване или манипулиране на образи, аудио или визуално съдържание.**
- 5. Правила за наблюдение на пазара.**

Независимо, че сферите на регулиране на изкуствения интелект са така подредени в чл. 1 от проекта за регламент, на първо място са изброени **забраните на определени практики**. В тази група попадат следните практики:

- системи, които подсъзнателно въздействат върху хора, в резултат на което могат да настъпят вреди за човек;
- системи, които експлоатират слабости на специфична група хора, в резултат на което могат да настъпят вреди за човек;
- системи за оценяване на поведението или класифициране на благонадеждността на лице на база на наблюдение на неговото поведение, когато това оценяване води до по-неблагоприятно третиране на лицето в контекст, различен от този, в който данните са събрани, или води до по-неблагоприятно третиране, непропорционално на поведението на тези лица;
- системи за отдалечена биометрична идентификация в реално време (тук се допускат изключения за определени цели, но само по изключение).

В предложението за регламент се предвижда и регулиране на изкуствения интелект във връзка със **системи с висок риск**. За такива системи се определят тези, които гарантират безопасността на стоки и услуги, посочени в приложение № 2 към регламента, и съответно за тях е предвидено оценка за съответствие от трето лице. Допълнително, високорискови системи могат да се посочват и в приложение № 3 към регламент, което може да се допълва от Европейската комисия. По отношение на такива системи с висок риск се изисква задължително да се ползва система за контрол на риска. Като нов законодателен подход може да се отчете, че регламентът предвижда правила не само към функционирането на изкуствения интелект, но и към входните данни, на които това функциониране се основава. Освен това са формулирани изрични изисквания цялата техническа документация да е прозрачна и разбираема за потребителите, както и да се съхраняват регистри (записи) за всички извършени действия. Задължително е системи с висок риск да бъдат непрекъснато под човешки надзор. Регламентът предвижда редица допълнителни задължения, които се разпределят между създателя на изкуствения интелект и лицето, което го е пуснало в експлоатация.

Спазването на тези изисквания ще може да се установява чрез установяване на съответствие с хармонизирани стандарти, публикувани в „Официален вестник на ЕС“, или стандартни спецификации, одобрени от ЕК. Ако не се спазват тези стандарти, доставчиците на изкуствен интелект ще трябва да доказват, че са предприели еквивалентни мерки за постигане на тези стандарти. Предвидена е и процедура за оценка на съответствието на системите за изкуствен интелект, като това ще може да става чрез вътрешен контрол или с участие на нотифициран орган, определен съгласно регламента. По отношение на тези органи е предвидено, че те трябва да бъдат одобрени от определен от всяка държава нотифициращ орган.

Като част от правилата за регулиране на изкуствения интелект се предвиждат и задължения за прозрачност за системи, които не са високорискови. Тези задължения предполагат всеки човек да може да разбере, че взаимодейства със система, базирана на изкуствен интелект. Допълнително уведомяване следва да има, ако системата разпознава човешки емоции или събира биометрични данни. Системи,

които редактират снимки, аудио или визуално съдържание (за създаване на “deep fake” или „дълбинни фалшификати“), следва да гарантират предоставяне на информация, че съдържанието е редактирано.

Регламентът предвижда и мерки за насърчаване на инвестициите – например регулаторни лаборатории за развитие на изкуствен интелект, включително възможност за повторно използване на събрани за други цели лични данни, т.е. изключение от правилата на Общия регламент относно защитата на данните.

За спазване на предложените мерки за регулиране на изкуствения интелект се предлага създаване на Европейски съвет за изкуствения интелект, както и определяне на национални компетентни органи. Предвиждат се и мерки да се изиска извеждане на изкуствения интелект в съответствие или снемането му от пазара, ако той представлява риск на национално ниво.

Предложените мерки ще са обект на продължителни преговори, но проектът на регламент дава ясна представа в каква посока ще се движи законодателството за регулиране на изкуствения интелект.

Заклучение

Прегледът на координирания план от 2021 г. е възможност ЕС да си осигури допълнителни преимущества и да укрепи влиянието си в световен мащаб в областта на ИИ. В него се съдържат четири ключови набори от предложения за това как Европейската комисия, заедно с държавите членки и участниците от частния сектор, могат да ускорят работата си и да се съгласуват, така че да се оползотворят възможностите, които предлагат технологиите за ИИ, и да се способства за европейски подход към ИИ. Тези четири ключови набори от предложения са описани по-долу.

Първо, установяване на благоприятстващи условия за разработване и внедряване на ИИ в ЕС чрез съсредоточаване върху рамката за сътрудничество и инфраструктурата за данни и изчислителни услуги. Благоприятстващите условия

трябва да бъдат замислени по начин, който да е удобен за МСП, за да се позволи на малките предприятия да изиграят своята роля в разработването и внедряването на ИИ в целия ЕС. Държавите членки, в сътрудничество с ЕС, се приканват да ускорят изпълнението на действията, предложени в националните стратегии за ИИ, като при необходимост използват МВУ и Кохезионния фонд. Това включва инвестиране в благоприятстваща инфраструктура, като пространства на данни и изчислителни ресурси.

Второ, превръщане на ЕС в пространство, където високите постижения процъфтяват — от лабораторията до пазара. Поради това Комисията ще се съсредоточи върху мрежите за финансиране на центрове за високи постижения в областта на ИИ и изграждането на европейско партньорство в областта на ИИ, данните и роботиката по линия на програма „Хоризонт Европа“, за да се създадат условия за високи научни постижения. За да гарантират, че са налице възможности за изпитване и експериментиране с цел иновации и бързо внедряване, държавите членки в сътрудничество с Комисията ще финансират съвместно по програма „Цифрова Европа“ иновативни съоръжения за изпитване и експериментиране с ИИ, както и мрежа от европейски центрове за цифрови иновации, които да подпомагат на МСП и на публичните администрации при внедряването на системи с ИИ.

Трето, осигуряване на гаранции, че ИИ работи в полза на хората и е движеща сила за благото на обществото. Комисията ще продължи да предприема действия, за да гарантира, че разработваният и пусканият на пазара на ЕС ИИ е ориентиран към човека, устойчив, сигурен, приобщаващ, достъпен и надежден. За постигането на тези цели е от ключово значение чрез регулаторната рамка да се спечели доверие в системите с ИИ, като същевременно на световната сцена се популяризира основаният на ценности подход на ЕС към ИИ. Държавите членки също така се приканват настоятелно да обучават таланти и да подобрят обучението за придобиване на уменията, необходими за разработването на надежден ИИ.

Четвърто, постигане на напредък в изграждането на стратегическа водеща роля в сектори с голямо въздействие, включително изменението на климата и околната

среда, здравеопазването, публичния сектор, роботиката, мобилността, сигурността и вътрешните работи и селското стопанство.

Опирайки се на икономическите и регулаторните правомощия на ЕС съвместните действия, координирането и инвестициите имат огромен потенциал да осигурят конкурентно предимство на европейската промишленост и да стимулират вътрешния пазар. Освен това действията на равнище ЕС може да способстват за това европейските стандарти за надежден ИИ да бъдат възприети и по света. С тях може също така да се гарантира, че разработването, внедряването и разпространението на ИИ се извършва рационално в дългосрочна перспектива и се основава на ценностите, принципите и правата, защитавани в ЕС в полза на всички хора и на околната среда.

Ускореното разработване и внедряване на усъвършенстван и надежден ИИ в Европа е предпоставка за бъдещата конкурентоспособност и просперитет на Европа. Представените тук документи са ключов етап от процеса на постигане на поставената амбициозна цел, като се използват възможностите, които предоставя ИИ, и същевременно се ограничават съответните рискове. За превръщането на амбицията в реалност ще бъдат необходими бързи и решителни действия от страна на Европейския съюз, Европейския парламент и държавите членки.

Източници на информация:

- Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно отворените данни и повторното използване на информацията от обществения сектор, PE/28/2019/REV/1, ОВ L 172, 26.6.2019 г..
- Изкуствен интелект за Европа, COM (2018) 237 final. 2 https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_bg_1.pdf;
- Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за Единен пазар на цифровите услуги (Законодателен акт за цифровите услуги) и за изменение на Директива 2000/31/ЕО, COM/2020/825 final.
- Предложение за Регламент относно европейска рамка за управление на данните (Акт за управление на данните) COM/2020/767 final.

- Съобщение на Комисията „Изграждане на цифровото бъдеще на Европа“, COM/2020/67 final. 18 Цифров компас 2030:Европейският път към цифровото десетилетие.
- [https://duncheva.bg/2020/02/21/;](https://duncheva.bg/2020/02/21/)
- [https://nauka.bg/vijte-broi-145-bezplatno/;](https://nauka.bg/vijte-broi-145-bezplatno/)
- http://insmarket.bg/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8_l.a_at.1_i.467221.html
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0205&from=SL;>
- [https://www.sari.bg/programa-za-nauchni-izsledvania-inovacii-i-digitalizacia-za-inteligentna-transformacia/dokumenti/;](https://www.sari.bg/programa-za-nauchni-izsledvania-inovacii-i-digitalizacia-za-inteligentna-transformacia/dokumenti/)
- [https://www.parliament.bg/pub/EUBUL/2021042104491021042021_Europe%20fit%20for%20the%20Digital%20Age.pdf;](https://www.parliament.bg/pub/EUBUL/2021042104491021042021_Europe%20fit%20for%20the%20Digital%20Age.pdf)
- [digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-regulation-laying-down-harmonised-rules-artificial-intelligence.](https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposal-regulation-laying-down-harmonised-rules-artificial-intelligence)

Проект „Подкрепа на предприемачеството в областта на вътрешната преработка на качествени селскостопански продукти в областите Еврос, Хасково, Смолян и Кърджали“ (QUALFARM), е съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и от национални фондове на страните, участващи в Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция-България 2014–2020.

Съдържанието на този материал е изцяло отговорност на Сдружение „Съюз за възстановяване и развитие“ и по никакъв начин не може да се счита, че отразява възгледите на Европейския съюз, участващите страни, Управляващия орган и Съвместния секретариат.